Advokatbyrån Nywa

Umeå 2020-07-07

Högsta domstolen

Sänds endast per e-post till
hogsta.domstolen@dom.se

Ärende nr Ö 3264-20

Anders Olsson m.fl. (”Arrendatorerna”) ./. Carl G:son Bonde (”Jordägaren”)

Med hänvisning till Högsta domstolens föreläggande 2020-06-26 får undertecknad på uppdrag av Arrendatorerna, som i överklagandet följt hovrättens besvärshänvisning, anföra följande i rubricerade ärende.

Tidigare angivna definitioner används härefter. I tillägg till tidigare yrkande får Arrendatorerna framställa följande.

YRKANDE

Arrendatorerna hemställer om att Högsta domstolen meddelar prövningstillstånd.

SKÄL FÖR PRÖVNINGSTILLSTÅND

Arrendatorernas överklagande gäller fråga om *jäv* för domaren som har *arbetat tillsammans med Jordägarens ombud* vid LRF. Under domarens anställning vid LRF, vilken organisation verkar för att *tillvarata jordägares* intressen, har domaren under flera år lojalt arbetat för och engagerat sig för att uppnå LRF:s mål till fördel för jordägarna.

Tvisten avser fastställande av skälig arrendeavgift, där Arrendatorerna och Jordägaren har olika intressen, varvid utgången av tvisten har stor ekonomisk betydelse för Jordägaren, andra jordägare och LRF.

Advokatbyrån Nywa AB

Postadress:	**Besöksadress:**	**Telefon:**	**Bankgiro:**	**Orgnr/VAT:**
Box 226	Kungsgatan 60, UMEÅ	090-136999	5006-0912	SE 556541-8158 01
901 05 UMEÅ	Ingång från gården	**Telefax:**	**Klientmedels Bg:**	**Hemsida:**
		090-133299	5224-5156	www.nywa.nu

Som utvecklas nedan är det av *vikt för ledning av rättstillämpningen* samt föreligger *synnerliga skäl* för en prövning i Högsta domstolen.

Prejudikatdispens

Det är av vikt för rättstillämpningen med ett klargörande och vägledning i nedan angivna rättsfrågor.

(i) *Hur lång tid bör förflyta innan en domares lojalitet till en tidigare intressefråga, arbetsgivare eller kollega inte längre kan anses rubba förtroendet för domarens opartiskhet och oberoende?*
Det är fyra år sedan domarens anställning om drygt sju år hos LRF upphörde, vilket är en för kort tid för att Arrendatorerna ska ha förtroende för domarens opartiskhet i en fråga som avser betydande ekonomiska belopp för LRF:s medlemmar. Vidare kan efter åtta år fortfarande vänskapsband och lojalitet föreligga med domarens tidigare kollega som numera är ombud för Jordägaren.

(ii) *Kan ett befogat sken av partiskhet konstituera jäv, även om detta sken i och för sig inte är korrekt?*
Det föreligger ett befogat sken av partiskhet på grund av domarens anknytning till den f.d. kollegan som är Jordägarens ombud samt organisationen LRF som företräder jordägarintresset bl.a. genom politisk påverkan, som jordägarombud i flera arrendenämnder, som remissinstans samt lämna juridiskt biträde till jordägare.[1]
Europadomstolen har i flera fall bedömt att jäv förelegat i mål där det funnits en koppling eller omständighet som ger ett befogat sken av att påverka domstolens oberoende. Se t.ex. Piersack mot Belgien, no. 8692/79, den 1 oktober 1982,[2] Sramek mot Österrike, no. 8790/79, den 22 oktober 1984,[3] och Sacilor Lormines mot Frankrike, no. 65411/01, den 9 november 2006.[4]

---

[1] Se härom Svea HovR mål nr B 7342-12 (brottmål) och Svea HovR mål nr B 9331-12 (brottmål), samt Professor Peter Westberg kommentar därom i Juridisk Tidskrift 2013/14 s 823 ff., angående att hovrättsdomarna ”har bortsett från det centrala att en domare eller nämndeman utåt kan ge ett befogat sken av partiskhet, om inte detta sken utåt av partiskhet kan bekräftas av något ”inåt” som kan kopplas till det aktuella brottet”.

[2] Europadomstolen uttalade i Piersack v. Belgium om tillämpningen av Art 6 om rätten till en rättvis rättegång bl.a. ”*However, it is not possible to confine oneself to a purely subjective test. In this area, even appearances may be of a certain importance (see the Delcourt judgment of 17 January 1970, Series A no. 11, p. 17, § 31). As the Belgian Court of Cassation observed in its judgment of 21 February 1979 (see paragraph 17 above),* ***any judge in respect of whom there is a legitimate reason to fear a lack of impartiality must withdraw.*** *What is at stake is the confidence which the courts must inspire in the public in a democratic society.”* Europadomstolen ansåg domaren jävig p.g.a. objektiva grunder.

[3] Europadomstolen uttalade I Sramek v. Austria bl.a. *”In order to determine whether a tribunal can be considered to be independent as required by Article 6 (art. 6), appearances may also be of importance”. […] “Such a situation seriously affects the confidence which the courts must inspire in a democratic society (see, mutatis mutandis, the above-mentioned Piersack judgment, Series A no. 53, pp.14-15, para. 30).”*

[4] Europadomstolen ansåg i Sacilor Lormines v. France att högsta förvaltningsdomstolen var jävig p.g.a. att den deltagit i juridiska lagreformen för gruvrättigheter (mining law) och uttalade bl.a. *”Secondly, it must also be impartial*

(iii) *Hur skall domstolen tillämpa försiktighetsprincipen vid bedömning om jäv?* Försiktighetsprincipen innebär i jävssammanhang att om en domares objektivitet kan ifrågasättas och ett visst handlande skulle kunna skada domstolens trovärdighet bör detta föranleda att domaren inte deltar i hanteringen av ärendet. Hovrätten har i ärendet helt bortsett från försiktighetsprincipen. Omständigheten att domaren under flertalet av sina yrkesverksamma år arbetat med att aktivt och lojalt tillvarata jordägares intressen föranleder i sig att jäv föreligger utifrån försiktighetsprincipen.

Extraordinär dispens

Vidare föreligger *synnerliga skäl* för att Högsta domstolen skall pröva Arrendatorernas överklagande.

(i) Hovrättens beslut är *oklart och ofullständigt,* varvid det endast delvis framgår hur rätten har dömt i saken samt innehåller brister. Hovrätten har uttalat att jäv inte föreligger med hänvisning till den tid som förflutit sedan arbetsförhållandet mellan domaren och Jordägarens ombud upphört vid LRF och sedan domaren avslutade sin anställning hos LRF. Motivering till *varför* det i dagsläget inte finnas skäl att ifrågasätta domarens opartiskhet och oberoende saknas, särskilt utifrån att domaren i många år arbetat med att tillvarata jordägarnas intressen och det inte kan uteslutas fortsatt har kontakt med tidigare kollegor vid LRF samt att Arrendatorerna och allmänheten kan misstänka att det finns en kvardröjande *lojalitet*, oavsett om så är fallet.

(ii) Hovrätten synes inte ha beaktat att LRF är en stark intresse- och företagarorganisation som har till uppgift att företräda och *tillvarata jordägares intressen,* d.v.s. ingen vanlig juristbyrå.

(iii) Hovrätten har inte beaktat hur situationen ter sig från den *objektive iakttagarens synvinkel*, vilket skall ske i enlighet med praxis från Europadomstolen.

(iv) Hovrätten har inte iakttagit den *försiktighet* som krävs för att inte riskera att *allmänhetens förtroende* för domstolens opartiskhet och oberoende rubbas.

(v) Domaren har brustit i sin *upplysningsskyldighet* enligt 4 kap. 14 § rättegångsbalken, vilken föreskriver att en domare har en upplysningsskyldighet avseende omständigheter som *kan* antagas utgöra jäv mot honom. Arrendatorerna har från utomstående fått kännedom om domarens arbete vid intresseorganisationen LRF. Domaren har som referent

---

from an objective viewpoint, that is, it must offer sufficient guarantees to exclude any legitimate doubt in this respect. Under the objective test, it must be determined whether, quite apart from the judges' personal conduct, there are ascertainable facts which may raise doubts as to their impartiality." Domaren ansågs vara jävig.

deltagit i beslut 2020-03-25 att inte tillåta Arrendatorerna att höras i ärendet, vilka ej heller tilläts höras i Arrendenämnden.

(vi) Bedömningen om jäv är i en rättsstat central utifrån den enskilde medborgarens rätt till en rättvis rättegång som förutsätter att domstolarna är opartiska och oberoende, vilket kommer till uttryck i såväl Artikel 6 i Europakonventionen som 4 kap. 13 § rättegångsbalken. *Tvisten avser stora ekonomiska belopp* för båda parter och i förlängningen om Arrendator kan nödgas lämna sitt eget bostadshus på grund av avgiftens storlek. När fråga om enskilds bostad och stora penningbelopp är det särskilt viktigt att domstolen beaktar de i grundlag och Europakonventionen angivna rättsprinciperna.

(vii) Synen på vad som konstituerar jäv har skärpts avsevärt under senare år. Av NJA 1978 s. 464 framgår att nämndeman var jävig på grund av vederbörandes förtroendeuppdrag i Hyresgästernas Riksförbund, varvid tingsrätten inte var domför och domen undanröjdes enligt 59 kap 1 § RB. I NJA 2010 s. 274 uttalas bl.a. ”Fastän punkten 10 i 4 kap. 13 § RB handlar om partiskhet, måste punkten tolkas så att den även omfattar annan särskild omständighet som inverkar på domarens oberoende i målet. Denna tolkning stöds av artikel 6 Europakonventionen, som gäller som lag i Sverige.” … ”Som framgår av 4 kap. 13 § 10 RB räcker det inte att domaren faktiskt är opartisk och oberoende. Det får inte heller föreligga någon särskild omständighet som är ägnad att rubba förtroendet för hans opartiskhet och oberoende. Detsamma gäller enligt Europadomstolens praxis, enligt vilken det krävs såväl att varje domare faktiskt ska döma opartiskt och vara oavhängig som att det för en objektiv iakttagare inte får finnas några legitima tvivel om domstolens opartiskhet och oberoende (jfr Danelius, Mänskliga rättigheter i europeisk praxis, 2007, s. 182).”

Med hänvisning till ovan anförda är beslutet att det inte föreligger jäv hos domaren ett grovt rättegångsfel, i vart fall föreligger ett grovt förbiseende eller grovt misstag som kan antas komma att påverka det slutliga beslutet i ärendet.

Ärendets handläggning

Domaren, som är referent i ärendet, har 2020-07-03 förelagt Parterna att senast 2020-08-14 slutföra talan, varefter Hovrätten kommer att avgöra målet. Se härom bilaga 1. Arrendatorerna kommer hemställa att Hovrätten förklarar ärendet vilande till dess Högsta domstolen skiljt sig från saken. Huruvida Hovrätten kommer besluta i enlighet med Arrendatorernas yrkande är ovisst. Med anledning härav är det för Arrendatorerna av vikt att beslut i frågan om prövningstillstånd meddelas innan den av Hovrätten angivna tidsfristens utgång.

Avslutningsvis ter det sig för Arrendatorerna anmärkningsvärt att domaren efter Arrendatorernas överklagande 2020-06-12, *innan* Högsta domstolen beslutat i frågan

om prövningstillstånd och jäv, såsom referent deltagit i beslut 2020-06-17 om att avslå Arrendatorernas editionsyrkande. Se härom bilaga 2.

Sammanfattningsvis är det av vikt för ledning av rättstillämpningen samt föreligger synnerliga skäl för att Högsta domstolen meddelar prövningstillstånd och prövar frågan om jäv.

Umeå dag som ovan

Jenny Viklund

Agneta Gustafsson
Advokat

Jenny Viklund, e.u.
Jur. kand.

Bilagor:
1. Föreläggande 2020-07-03
2. Beslut 2020-06-17 meddelat 2020-07-03